

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2016 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi- Widzewa w Łodzi II Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSR K. T.

Protokolant apl. aplikacji sędziowskiej M. G.

po rozpoznaniu w dniu 3 lutego 2016 roku w Łodzi

sprawy w powództwa W. R.

przeciwko W. K. (1)

o zapłatę

1. oddała powództwo o zapłatę kwoty 39.200 (trzydzieści dziewięć tysięcy dwieście) złotych w całości;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 9.421,25 zł (dziewięć tysięcy czterysta dwadzieścia jeden złotych dwadzieścia pięć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 2 września 2010 roku do dnia zapłaty i oddała powództwo w pozostałej części;
3. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 788 (siedemset osiemdziesiąt osiem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
4. przyznaje adwokatowi T. L. kwotę 2.952 (dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt dwa) złote tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanym L. P. (1) i B. P. (1) z urzędu, które nie zostały zapłacone w całości, ani w części, którą wypłacić z środków Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego dla Łodzi - Widzewa w Łodzi.

Sygnatura akt II C 157/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 2 sierpnia 2010 roku W. K. (2) wniosła o zasądzenie od pozwanych L. P. (1) i B. P. (1) kwoty 39.200 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty; jako podstawę tego żądania wskazano art. 493 kc. Wskazała także, iż w razie niepodzielenia przez Sąd stanowiska reprezentowanego przez powódkę, alternatywnie wnosi o zasądzenie od pozwanych L. P. (1) i B. P. (1) kwoty 13.697,19 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, iż w dniu 1 grudnia 2006 roku została zawarta ustna umowa wzajemna pomiędzy powódką a pozwanymi, na mocy której powódka zobowiązała się do pokrycia wszystkich kosztów związanych z przekształceniem spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w Ł. przy ul. (...) na spółdzielcze własnościowe prawo do tego lokalu oraz załatwienia wszelkich formalności organizacyjno- prawnych związanych z tym przekształceniem w zamian za nabycie przedmiotowego lokalu po śmierci małżonków P.. W dniu 5 lutego 2007 roku podpisana została umowa przekształceniowa ze Spółdzielnią Mieszkaniową „Osiedle (...)”, po czym w dniu 28 lutego 2007 roku pozwani sporządzili testament, na mocy którego przedmiotowe mieszkanie po śmierci L. P. (1) dziedziczy B. P. (1), zaś po śmierci obojga mieszkanie przechodzi na własność powódki. Powódka wskazała, iż w związku z przekształceniem prawa lokatorskiego na własnościowe poniosła wydatki w łącznej kwocie 9557,89 złotych, na które składała się wpłata wkładu budowlanego – 9.116,25 złotych, opłata za wycenę lokalu – 305 złotych oraz opłaty notarialne za sporządzenie testamentu – 136,64 złote. Podniesiono, iż pozwani poinformowali powódkę, iż mimo, że obiecali jej to mieszkanie

o pod wpływem nalegań i nacisków ze strony H. K. zmuszeni zostali do odwołania testamentu. W ocenie powódki odwołując testament pozwani odstąpili od umowy wzajemnej, co niewątpliwie wyrządziło szkodę powódce. Powódka wskazała, iż kwota 39.200 złotych stanowi wartość szkody, którą poniosła bowiem w dacie przekształcenia lokalu udział pozwanych we wkładzie mieszkaniowym wynosił 72% wartości rynkowej, wkład zaliczony pozwanym przez spółdzielnię wynosił 46.767,50 zł, zaś powódka zobowiązana była do wniesienia pozostałych 28%. Natomiast aktualna wartość rynkowa mieszkania wynosi 140.000 zł.

(pozew k. 2-8)

W odpowiedzi na pozew pozwany B. P. (1) nie uznał powództwa, wskazał, iż żądania powódki są bezpodstawne. W jego ocenie sporządzenie przez pozwanych nowego testamentu było dozwolone. Ponadto podniósł, iż wszystkie opłaty dokonywane przez powódkę w celu przekształcenia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu na spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, dokonywane były za pieniądze pozwanych. Opłaty ponosili z własnych środków pieniężnych. Natomiast przyczyną odwołania przez nich testamentu był całkowity brak zainteresowania powódki losem pozwanych.

(odpowiedź na pozew k. 34-36)

Postanowieniem z dnia 29 października 2010 roku Sąd ustanowił dla pozwanych adwokata z urzędu.

(postanowienie k. 54)

W piśmie z dnia 20 grudnia 2010 roku pełnomocnik pozwanych wniósł o oddalenie powództwa w całości. W ocenie strony pozwanej żądanie naprawienia szkody poprzez zapłatę kwoty 39.200 zł jest bezzasadne. W świetle art. 1047 k.c. umowa zawierająca zobowiązanie spadkodawcy do przeniesienia własności składnika majątku spadkowego w testamencie jest nieważna. Zatem zastosowania nie może mieć powołany w treści pozwu przepis art. 493 k.c. Nie można także pozwanym przypisać winy za niewykonanie nieważnej umowy skoro odwołanie testamentu jest dopuszczalne i uzasadnione było zachowaniem powódki, zaś wszelkie opłaty związane z przekształceniem lokalu mieszkalnego pozwani ponosili w własnych zasobów pieniężnych. Powoduje to, iż również żądanie alternatywne powódki zapłaty kwoty 13.697,19 zł jest bezzasadne. Ponadto roszczenie o naprawienie szkody skierowane wobec pozwanej jest przedwczesne. Pozwana bowiem żyje i nie można wykluczyć dalszych rozporządzeń testamentowych czy chociażby sytuacji, że jej testament z dnia 29 czerwca 2010 roku odwołujący dotychczas sporządzone testamenty zostanie uznany za nieważny i wówczas pozostanie w mocy testament z dnia (...)

(pismo k. 70-72)

Postanowieniem z dnia 28 grudnia 2010 roku Sąd zawiesił postępowanie na podstawie art. 174 §1 pkt 1 kpc, z uwagi na śmierć pozwanego B. P. (1).

(postanowienie k. 77)

Postanowieniem z dnia 17 stycznia 2011 roku Sąd podjął zawieszony postępowanie.

(postanowienie k. 84)

W piśmie z dnia 4 sierpnia 2011 roku powódka wniosła o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych H. i J. K. (1) i solidarne zasądzenie od nich na rzecz powódki dochodzonych roszczeń.

(pismo k. 153-157)

Postanowieniem z dnia 1 września 2011 roku Sąd oddalił wniosek z uwagi na brak tożsamości roszczeń.

(postanowienie k. 170)

W piśmie z dnia 20 września 2011 roku powódka wniosła o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych H. i J. K. (1) na podstawie art. 194 § 1 kpc i solidarne zasądzenie od nich na rzecz powódki dochodzonych roszczeń. Jednocześnie wskazała, iż na podstawie art. 194 § 2 kpc wyraża zgodę na wstąpienie osób wezwanych do udziału w sprawie w charakterze pozwanych w miejsce pozwanej, alternatywnie wnosi o wezwanie do udziału w charakterze pozwanych H. i J. K. (1) na podstawie art. 195 § 1 kpc i solidarne zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki dochodzonych roszczeń

(pismo k. 174-176)

Na rozprawie w dniu 28 grudnia 2011 roku pełnomocnik pozwanej złożył do akt skrócony odpis aktu zgonu pozwanej, wniósł o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu pozwanej, oświadczył, że koszty te nie zostały opłacone ani w całości ani w części.

(protokół rozprawy k. 187-188)

Postanowieniem z dnia 28 grudnia 2011 roku Sąd na podstawie art. 174 §1 pkt 1 kpc zawiesił postępowanie z uwagi na śmierć pozwanej L. P. (1).

(postanowienie k. 189)

Postanowieniem z dnia 15 lutego 2012 roku Sąd na podstawie art. 180§1 pkt 1 kpc podjął zawieszony postępowanie z udziałem następców prawnych L. P. (1): W. K. (1), S. P., G. W., K. S..

(postanowienie k. 194)

W piśmie z dnia 17 kwietnia 2012 roku pozwany W. K. (1) wniósł o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych H. i J. K. (1) na podstawie art. 194 § 1 kpc oraz 195 § 1 kpc, a także art. 194 § 3 z uwagi na tożsamość roszczeń.

(pismo k. 209-210)

W piśmie z dnia 17 kwietnia 2012 roku pełnomocnik powódki oświadczył, że popiera wniosek zgłoszony w piśmie procesowym z dnia 20 września 2011 roku o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych H. i J. K. (1) na podstawie art. 194 § 1 kpc oraz 195 § 1 kpc, a także art. 194 § 3 z uwagi na tożsamość roszczeń.

(pismo k. 211)

Postanowieniem z dnia 6 czerwca 2012 roku Sąd oddalił wnioski strony powodowej o wezwanie na podstawie art. 194 § 1 kpc, 194 § 3 kpc i 195 § 1 kpc do udziału w sprawie w charakterze pozwanych H. K. i J. K. (1) z uwagi na brak tożsamości roszczeń. W punkcie 2. postanowienia Sąd oddalił wnioski pozwanego W. K. (1) o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych H. K. i J. K. (1) na podstawie art. 194 § 3 kpc i 195 § 1 kpc z uwagi na brak uprawnienia do złożenia takiego wniosku oraz na podstawie art. 194 § 1 kpc i 195 § 1 kpc z uwagi na brak tożsamości roszczeń.

(postanowienie k. 217)

Postanowieniem z dnia 3 października 2012 roku Sąd na podstawie art. 177 §1 pkt 1 kpc zawiesił postępowanie z uwagi na toczące się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po L. P. (1).

(postanowienie k. 227)

W piśmie z dnia 16 lipca 2014 roku powódka wniosła o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych J. i H. K. na podstawie art. 194 § 3 kpc i solidarne zasądzenie od nich na rzecz powódki dochodzonych roszczeń. Powódka poinformowała również, iż w związku ze zmianą stanu cywilnego zmieniła nazwisko na R..

(pismo k. 228, kserokopia odpisu skróconego aktu małżeństwa k. 229)

Postanowieniem z dnia 2 grudnia 2014 roku Sąd podjął zawieszono postępowanie na podstawie art. 180 § 1 pkt 4 kpc.

(postanowienie k. 234)

W piśmie z dnia 19 grudnia 2014 roku pełnomocnik powódki oświadczył, iż cofa pozew ze zrzeczeniem się roszczenia wobec G. W., K. S. i S. P. oraz nie pozywa D. S..

(pismo k. 242-243)

Postanowieniem z dnia 15 stycznia 2015 roku Sąd umorzył postępowanie w stosunku do pozwanych G. W., K. S. i S. P., a zatem dalsze postępowanie toczyło się wyłącznie przeciwko W. K. (1).

(postanowienie k. 245)

Zarządzeniem z dnia 15 stycznia 2015 roku Sąd wyłączył roszczenia zawarte w punktach III, V i VI pisma powódki z dnia 16.07.2014 r. do odrębnego rozstrzygnięcia.

(zarządzenie k. 246)

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 22 kwietnia 2015 roku Sąd oddalił: wniosek powódki o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych H. K. i J. K. (1) na podstawie art. 194 § 4 kpc, zgłoszone w piśmie z 04.08.2011 r. i sprecyzowanych w piśmie z dnia 31.08.2011 r., wniosek powódki zgłoszony w piśmie z 20.09.2011 r. i 17.04.2012 r. o wezwanie na podstawie art. 194 § 1 kpc, 194 § 3 kpc i 195 § 1 kpc H. K. i J. K. (1), wniosek pozwanego W. K. (1) zgłoszony w piśmie z 17.04.2012 r. o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych H. K. i J. K. (1) na podstawie art. 191 § 3 kpc, 195 § 1 kpc, 194 § 1 kpc; a także wniosek powódki o wezwanie J. i H. K. na podstawie art. 194 § 3 kpc zgłoszony w piśmie z dnia 16.07.2014 r; część ze wskazanych wniosków została oddalona ponownie z uwagi na zarzut powódki, że zostały one uprzednio oddalone na posiedzeniach niejawnych, a nie na rozprawie.

(postanowienie – protokół rozprawy k. 266-267)

W piśmie wniesionym w dniu 16 marca 2015 roku pozwany W. K. (1) wniósł o przyznanie H. K. i J. K. (1) na podstawie art. 84 § 1 kpc wskazując, iż w razie niekorzystnego dla niego rozstrzygnięcia sporu będą mu przysługiwać roszczenia względem H. i J. K. (1).

(pismo k. 285)

W piśmie z dnia 8 stycznia 2016 roku powódka wniosła o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych H. i J. K. (1) na podstawie art. 72 § 1 pkt 1 kpc jako współuczestników biernych i solidarne zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki dochodzonych roszczeń.

(pismo k. 335)

W toku rozprawy w dniu 3 lutego 2016 roku H. K. oświadczyła, że nie będzie przystępować do udziału w sprawie w charakterze interwenienta ubocznego w związku z przyzowaniem. J. K. (1) nie złożył żadnego oświadczenia, pomimo skutecznego doręczenia mu odpisu pisma o przyzowaniu.

(protokół rozprawy k. 343-347)

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 3 lutego 2016 roku Sąd oddalił wniosek powódki o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych J. i H. K. złożony w piśmie z 8 stycznia 2016 roku. Nadto na tej rozprawie uchylone zostało zarządzenie z dnia 7 maja 2015 roku o zwrocie pisma pozwanego o przyzowanie J. i H. małż. K..

(zarządzenia: k. 282 i 344 oraz postanowienie k. 345)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

L. P. (1) i B. P. (1) przysługiwało spółdzielcze lokatorskie prawa do lokalu mieszkalnego numer (...), położonego przy ul. (...) w Ł. o powierzchni użytkowej 37,20 m².

(umowa k. 9)

B. i L. P. (1) utrzymywali się z emerytur, nie mieli innych źródeł dochodów, ani zadłużeń.

(zeznania G. D. k. 307-310)

W dniu 1 grudnia 2006 roku powódka W. K. (2) zawarła ustną umowę z L. P. (1) i B. P. (1), na mocy której zobowiązała się do pokrycia wszystkich kosztów związanych z przekształceniem spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w Ł. przy ul. (...) na spółdzielcze własnościowe prawo do tego lokalu oraz załatwienia wszelkich formalności organizacyjno prawnych związanych z tym przekształceniem w zamian za nabycie przedmiotowego lokalu po śmierci L. P. (1) i B. P. (1).

(zeznania powódki k. 346, zeznania W. K. (1) k. 143-146)

Zawierając umowę z W. K. (2) B. P. (1) liczył na pomoc powódki w opiece swojej i swojej żony L.. Przekształcenie prawa do lokalu było ukierunkowane docelowo na W. K. (2). Lokal mieszkalny, który L. P. (1) i B. P. (1) zamieszkiwali, miał zostać w przyszłości przekazany na rzecz W. K. (2).

(zeznania Z. K. k. 138-141, zeznania B. W. k. 142-143, zeznania G. D. k. 307-310)

Przekształcenie prawa lokatorskiego w spółdzielcze własnościowe prawo nastąpiło z pieniędzy należących do powódki.

(zeznania Z. K. k. 138-141, zeznania B. W. k. 142-143, zeznania G. D. k. 307-310, zeznania powódki k. 346, zeznania W. K. (1) k. 143-146)

W dniu 15 stycznia 2007 roku W. K. (2) wpłaciła na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej „Osiedle (...)” w Ł. kwotę 9116,25 złotych.

(dowód wpłaty k. 10, zeznania Z. K. k. 138-141, zeznania powódki k. 346, zeznania W. K. (1) k. 143-146)

Pieniądze na wpłatę przez powódkę kwoty 9116,25 złotych pochodziły z lokaty w (...) Banku S.A. z siedzibą w K. założonej na kwotę 10177,28 złotych, która powódka zlikwidowała w dniu 15 stycznia 2007 roku. Kwota znajdująca się na lokacie pochodziła z pieniędzy zaoszczędzonych przez powódkę ze stypendium jakie dostawała będąc studentką (...) na kierunku Pedagogika w zakresie oświaty dorosłych.

(dowód likwidacji lokaty k. 12, zeznania powódki k. 346, zeznania B. W. k. 142-143, zeznania powódki k. 346, zeznania W. K. (1) k. 143-146, kopia zaświadczenia k. 167)

Umową zawartą w dniu 5 lutego 2007 roku pomiędzy Spółdzielnią Mieszkaniową „Osiedle (...)” w Ł. a L. P. (1) i B. P. (2), spółdzielcze lokatorskie prawa do lokalu mieszkalnego numer (...), położonego przy ul. (...) w Ł. przekształcono w spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu. W § 2 umowy wskazano, iż wymagany wkład budowlany związany ze spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu ustalony został w wysokości rynkowej wartości lokalu określonej na kwotę 65.000 złotych. Na poczet wymaganego wkładu budowlanego Spółdzielnia zaliczyła wkład mieszkaniowy zwaloryzowany na kwotę 46.767,50 złotych. Różnica do wpłacenia przez członka spółdzielni pomiędzy wymaganym wkładem budowlanym a zwaloryzowanym wkładem budowlanym wynosiła 18.232,50 zł z czego przyznana bonifikata wynosiła 50%, natomiast uzupełniająca wpłata wynosiła 9116,25 złotych.

(umowa k. 9, warunki przekształcenia k. 13)

W dniu 1 grudnia 2006 roku W. K. (2) poniosła koszty wyceny wartości nieruchomości w kwocie 305 złotych.

(faktura k. 11, zeznania powódki k. 346, zeznania W. K. (1) k. 143-146)

W dniu 28 lutego 2007 roku, w kancelarii notarialnej przy ul. (...) w Ł., przed notariuszem G. R., B. P. (1) sporządził testament, w którym do całego spadku powołał swoją żonę L. P. (1), córkę J. i M., urodzoną w dniu (...), zaś na wypadek gdyby nie chciała lub nie mogła dziedziczyć, do całego spadku powołuje W. K. (2), córkę W. i C., urodzoną w dniu (...) (podstawienie).

(testament k. 22)

W dniu 28 lutego 2007 roku, w kancelarii notarialnej przy ul. (...) w Ł., przed notariuszem G. R., L. P. (1) sporządziła testament, w którym do całego spadku powołała swojego męża B. P. (1), syna J. i H., urodzonego w dniu (...), zaś na wypadek gdyby nie chciał lub nie mógł dziedziczyć, do całego spadku powołuje W. K. (2), córkę W. i C., urodzoną w dniu (...) (podstawienie).

(testament k. 23)

Po pewnym czasie B. P. (1) zdał sobie sprawę, że nie może liczyć na pomoc powódki i jej rodziny w opiece. Zaproponował W. K. (1) – ojcu powódki, że ponieważ ma mieszkanie, zaś powódka dorasta i docelowo dostanie jego lokal mieszkalny, to on ma propozycje, żeby W. K. (1) i jego żona zabrali do siebie B. i L. P. (1), natomiast powódka zamieszkałaby w ich mieszkaniu. W. K. (1) nie przystał na tę propozycję, wraz z powódką dążyli do tego by oddać L. i B. P. (1) do domu opieki. Powódka i jej rodzice przyjeżdżali do L. i B. P. (1) i upominali się o mieszkanie. Podczas tych wizyt było słycać krzyki małżonków P., a także krzyki innej osoby. Spowodowało to, że B. P. (1) postanowił zmienić swoje rozrządzenie testamentowe. W tym okresie B. P. (1) przestał być samodzielny, miał problemy z samodzielnym poruszaniem i wymagał stałej opieki. Z. K. zaproponował B. P. (1), że może u notariusza przepisać mieszkanie na małżonków K. - J. i H..

(zeznania Z. K. k. 138-141, zeznania G. D. k. 307-310, zeznania Z. W. k. 146-148)

B. P. (1), po tym jak uznał, że nie otrzyma żadnej pomocy od strony powódki i jej rodziny, zwrócił się do J. i H. o pomoc i opiekę w zamian za przekazanie po śmierci na ich rzecz mieszkania.

(zeznania Z. K. k. 138-141, zeznania G. D. k. 307-310)

W dniu 29 czerwca 2010 roku, w mieszkaniu nr (...) przy ul. (...) w Ł., przed notariuszem K. B., B. P. (1) sporządził testament, w którym oświadczył, że odwołuje wszystkie swoje dotychczas sporządzone testamenty, a w szczególność testament sporządzony w kancelarii notarialnej G. R. – notariusza w Ł. w dniu 28 lutego 2007 roku za Nr Repertorium A – (...). Jednocześnie B. P. (1) oświadcza, że do całego spadku powołuje swoją żonę L. P. (1), z domu S., córkę J. i M., urodzoną w dniu (...), a w przypadku gdyby wyżej wymieniona nie chciała bądź nie mogła dziedziczyć – wówczas do całego spadku powołuje żonę siostrzeńca swojej żony H. K., z domu S., córkę K. i K., urodzoną w dniu (...).

(testament k. 42)

W dniu 29 czerwca 2010 roku, w mieszkaniu nr (...) przy ul. (...) w Ł., przed notariuszem K. B., L. P. (1) sporządził testament, w którym oświadczyła, że odwołuje wszystkie swoje dotychczas sporządzone testamenty, a w szczególność testament sporządzony w kancelarii notarialnej G. R. – notariusza w Ł. w dniu 28 lutego 2007 roku za Nr Repertorium A – (...). Jednocześnie L. P. (1) oświadcza, że do całego spadku powołuje swojego męża B. P. (1), syna J. i H., urodzonego w dniu (...), a w przypadku gdyby wyżej wymieniony nie chciał bądź nie mógł dziedziczyć – wówczas do całego spadku powołuje żonę swojego siostrzeńca H. K., z domu S., córkę K. i K., urodzoną w dniu (...).

(testament k. 43)

H. K. w tym okresie sprawowała opiekę nad pozwanymi małżonkami P.. Również Z. K. pomagał małżonkom P., przyrządzał im śniadania i kolacje. Jednakże H. K. mówiła B. P. (1), że boi się, że jak on umrze to ona straci mieszkanie, bowiem L. P. (1) może jeszcze zmienić decyzję i nie przekazać na jej rzecz mieszkania, natomiast ona zaangażowała się w opiekę.

(zeznania H. K. k. 122-127, zeznania Z. K. k. 138-141, zeznania G. D. k. 307-310)

W dniu 3 sierpnia 2010 roku L. P. (1) i B. P. (1) sporządzili umowy, w których zobowiązali się przenieść spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego numer (...), położonego przy ul. (...) w Ł. na H. K. i jej męża, w zamian za prawo dożywotniego użytkowania.

(zeznania H. K. k. 122-127, zeznania Z. K. k. 138-141)

Po sporządzeniu testamentów w dniu 29 czerwca 2010 roku rodzice powódki składali skargi do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ł., że L. P. (1) i B. P. (1) nie mają wystarczającej opieki, zaś małżonkowie K. znęcają się nad nimi. Powódka wraz z rodzicami nachodzili także małżonków P. i straszili ich prokuratorem

(zeznania Z. K. k. 138-141)

Mimo tego, B. P. (1) i L. P. (1) przejawiali wolę zwrotu powódce pieniędzy z tytułu rozliczenia mieszkania. Pierwotnie pieniądze miały być dane przy notariuszu, ale ostatecznie do tego nie doszło. Powódka nie odebrała tych pieniędzy ponieważ B. P. (1) i L. P. (1) chcieli w zamian za ich zwrot otrzymać potwierdzenie wpłaty przez powódkę tej kwoty do spółdzielni mieszkaniowej na przekształcenie prawa z lokatorskiego na własnościowe. Powódka nie chciała przystać na ten warunek. W. K. (1), powódka i jej matka twierdzili także, że pieniądze te są fałszywe, podrobione. Na drugim spotkaniu tych pieniędzy również nie podjęli. Jeszcze przez jakiś czas później B. P. (1) trzymał pod poduszką pieniądze odpowiadające kwocie jaka była wpłacona do Spółdzielni.

(zeznania Z. K. k. 138-141, zeznania G. D. k. 307-310)

B. P. (1) zmarł w dniu 2 listopada 2010 roku.

(odpis skrócony aktu zgonu k. 57)

L. P. (1) zmarła w dniu 20 grudnia 2011 roku.

(odpis skrócony aktu zgonu k. 186a)

Poczynione ustalenia faktyczne Sąd oparł na kserokopiach dokumentów załączonych do akt sprawy, których prawdziwość nie została zakwestionowana przez strony, także częściowo na zeznaniach powódki, pozwanego W. K. (1) i powołanych w sprawie świadków: G. D., Z. K., B. W. i Z. W. oraz częściowo na podstawie zeznań świadka H. K.. Sąd dał wiarę załączonym do akt sprawy dokumentom, gdyż ich prawdziwość i wiarygodność w świetle wszechstronnego rozważenia zebranego materiału nie nasuwa żadnych wątpliwości i nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Ustaleń stanu faktycznego na podstawie kserokopii dokumentów dokonano na podstawie przepisu art. 308 k.p.c.

Oceniając zgromadzony materiał dowodowy, Sąd nie dał wiary zeznaniom H. K. (k. 122-127) w części dotyczącej pochodzenia środków pieniężnych na przekształcenie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w Ł. przy ul. (...) na spółdzielcze własnościowe prawo do tego lokalu, albowiem w tym zakresie zeznania świadka pozostają w sprzeczności z pozostałym materiałem dowodowym sprawy, któremu Sąd przyznał walor wiarygodności, tj. z zeznaniami świadków G. D., Z. K., B. W. i zeznaniami powódki, a także pozwanego W. K. (1), z których w sposób jednoznaczny wynika, że przekształcenie lokatorskiego prawa do lokalu pozwanym nastąpiło z pieniędzy należących do powódki, przy czym świadek G. D. wprost zeznała, iż posiadała taką wiedzę od małżonków P., którzy następnie chcieli powódce te pieniądze zwrócić. Okoliczność ta znalazła potwierdzenie także w zeznaniach świadków Z. K. i B. W., którzy zgodnie zeznali, iż powódka przekazała pozwanym małżonkom P. pieniądze na

przekształcenie lokalu. Przy czym wskazać należy, iż zeznania tych świadków wzajemnie korelowały ze sobą i nie pozostawały we wzajemnej sprzeczności. Sąd nie miał więc podstaw do kwestionowania twierdzeń strony powodowej w tym zakresie. Ponadto okoliczność ta została potwierdzona dokumentem w postaci dowodu likwidacji lokaty w (...) Banku S.A. z siedzibą w K. założonej na kwotę 10177,28 złotych, która powódka zlikwidowała w dniu 15 stycznia 2007 roku, a także potwierdzeniem wpłaty przez powódkę kwoty 9116,25 złotych na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej „Osiedle (...)” w Ł.. Powódka w sposób wiarygodny wykazała również, iż pieniądze te zaoszczędziła ze stypendium jakie dostawała będąc studentką (...), na kierunku Pedagogika w zakresie oświaty dorosłych.

Oceniając zgromadzony materiał dowodowy, Sąd odmówił także wiarygodności zeznaniom powódki w części w jakiej wskazywała, iż poniosła opłaty notarialne w kwocie 2 razy 68,32 zł. W tym zakresie zeznania powódki pozostają bowiem w sprzeczności z treścią aktów notarialnych (k. 22 i k. 23) z dnia 28 lutego 2007 roku, w których w sposób jednoznaczny wskazano, iż pobrano tytułem taksy notarialnej powyższe kwoty od pozwanych B. P. (1) i L. P. (1). Natomiast brak jest adnotacji jakoby kwoty te uiściła powódka.

Oceniając zgromadzony materiał dowodowy, Sąd pominął zeznania pozwanej L. P. (1) (k. 108-111) bowiem jak wynika z zaświadczenia lekarza K. W. (k. 120), pozwana w chwili składania zeznań, leczona była z powodu niedowładu prawostronnego z afazją czuciowo – ruchową po przebytych trzech udarach mózgu. Pozwana przebywała pod opieką lekarza neurologa. Ponadto leczona była z powodu choroby wieńcowej, niewydolności krążenia, cukrzycy, jaskry i niewydolności naczyń mózgowych. Jej stan zdrowia nie pozwalał na prowadzenie czynności prawnie – śledczych.

Sąd pominął także zeznania świadka W. W. (2) jako nieprzydatne dla określenia zamiaru L. i B. P. (1), co do przeznaczenia prawa własności nieruchomości przy ul. (...). Świadek nie znała bowiem nie tylko B. i L. P. (1), ale także żadnych stron postępowania i nie posiadała żadnej wiedzy odnośnie lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w Ł..

Z uwagi na bezzasadność zgłoszonych wniosków, Sąd w toku sprawy, oddalił wnioski powódki o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych J. i H. K. wniesione na podstawie art. 194§1 kpc, 194§3 kpc i 195§1 kpc z uwagi na brak tożsamości roszczeń, przepis art. 194 § 1 k.p.c. nakłada bowiem na Sąd obowiązek wezwania do udziału w sprawie osoby posiadającej w sprawie legitymację bierną. Natomiast zarówno powódka jak i pozwany pominęli przy tym, iż H. K. i J. K. (1) legitymacji tej nie posiadają, osoby te nie były bowiem stroną umowy ustnej zawartej pomiędzy powódką, a L. i B. małżonkami P. i nie są ich następcami prawnymi. Ponadto w tym zakresie należy wskazać, iż przepisy art. 194§1 i 194§3 wzajemnie się wykluczają, zatem nie można ich wskazywać jednocześnie jako podstawę wezwania do udziału w sprawie, natomiast art. 195§1 kpc nie miał w ogóle zastosowania w niniejszej sprawie z uwagi na brak współuczestnictwa koniecznego. Oddaleniu podlegał także wniosek powódki o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych H. K. i J. K. (1) na podstawie art. 194§4 kpc. Z tych samych powodów Sąd oddalił wnioski pozwanego W. K. (1) o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych H. K. i J. K. (1) na podstawie art. 194§1 kpc i 195§1 kpc. Natomiast wniosek pozwanego o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanych H. K. i J. K. (1) na podstawie art. 194§3 kpc i 195§1 kpc podlegał oddaleniu z uwagi na brak uprawnienia do jego złożenia bowiem w art. 194§3 kpc, jest wyraźnie mowa o tym, iż taki wniosek może zostać złożony wyłącznie przez powoda, natomiast przepis art. 195§1 kpc jest kierowany wyłącznie do sądu i może jedynie stanowić ewentualnie podstawę do wezwania powoda do wskazania danych osób, których udział w sprawie jest konieczny.

Odrębnego omówienia wymagają wnioski powódki zawarte w piśmie z dnia 16.07.2014 r. W piśmie tym powódka wносиła na podstawie art. 1024 § k.c. o uznanie za bezskuteczne w stosunku do niej odrzucenie spadku przez H. i J. K. (1) po zmarłej L. P. (1). Powódka wносиła także o uznanie za bezskuteczną wobec niej umowę dożywocia, zawartą pomiędzy L. i B. P. (1) a H. i J. K. (1), w zakresie przeniesienia na nich spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w Ł., uwagi na pokrzywdzenie wierzyciela (powódki). W. R. wносиła również o ustalenie na podstawie art. 189 kpc, że powódka posiada 28% udział w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w Ł., w związku z osobistym wniesieniem wkładu budowlanego na przedmiotowe mieszkanie, odpowiadającego wartości tego udziału. W tej mierze wskazać należy, iż podstawy wskazane w powyższych roszczeniach wskazują, iż brak było możliwości rozpoznania ich w niniejszym procesie. Kumulacja tych roszczeń nie byłaby bowiem dopuszczalna w myśl art. 191 i 193 kpc. Powódka wystąpiła bowiem z nowymi roszczeniami przeciwko

osobom, które nie były pozwanymi w niniejszej sprawie. Wobec powyższego zarządzeniem z dnia 15 stycznia 2015 roku Sąd wyłączył powyższe roszczenia zawarte w punktach III, V i VI pisma powódki z dnia 16.07.2014 r. do odrębnego rozstrzygnięcia. W sprawach tych doszło do prawomocnego zwrotu pozwów z uwagi na nie uzupełnienie ich braków.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje.

W niniejszej sprawie powódka początkowo wniosła pozew przeciwko L. P. (1) i B. P. (1). Ponieważ w trakcie procesu zmarli pozwani małżonkowie P., powództwo ostatecznie kierowane było przeciwko spadkobiercy i następcy prawnemu obojga pozwanych- W. K. (1). Ostatecznie powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego W. K. (1), kwoty 39.200 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Powyższe powódka uzasadniła treścią art. 493 kc wskazując, iż kwota 39.200 złotych stanowi wartość szkody, którą poniosła bowiem w dacie przekształcenia lokalu udział pozwanych we wkładzie mieszkaniowym wynosił 72% wartości rynkowej, wkład zaliczony pozwanym przez spółdzielnię wynosił 46.767,50 zł, zaś powódka zobowiązana była do wniesienia pozostałych 28%. Natomiast aktualna wartość rynkowa mieszkania wynosi 140.000 zł. Jednocześnie powódka w treści pozwu sformułowała roszczenie ewentualne domagając się zasądzenia od strony pozwanej, w razie niepodzielenia przez Sąd jej stanowiska, kwoty 13.697,19 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Roszczenie ewentualne obejmuje kwestię zwrotu poniesionych przez nią kosztów związanych z przekształceniem prawa lokatorskiego na własnościowe w łącznej kwocie 9557,89 złotych, przy czym oparte zostało na innych podstawach prawnych. Powódka jako podstawę prawną swojego roszczenia wskazała przepis art. 405 i 407 kc.

Pozwany W. K. (1) nie kwestionował faktu przekazania przez powódkę pieniędzy na cel przekształcenia spółdzielczego lokatorskie prawa do lokalu mieszkalnego numer (...), położonego przy ul. (...) w Ł..

Oceniając roszczenie podstawowe (kwota 39.200 zł) Sąd zważył, że podlegało ono oddaleniu jako niedopuszczalne. Na wstępie wskazać należy, iż treścią czynności prawnej zawartej między powódką a B. i L. P. (1) była obietnica powołania do spadku (dziedziczenie mieszkania) w zamian za świadczenie pieniężne przekazane przez powódkę na rzecz pozwanych, w postaci pokrycia przez nią kwoty potrzebnej na przekształcenie lokalu pozwanych ze spółdzielczego lokatorskiego na własnościowe. Realizując zawarte z powódką porozumienie, pozwani sporządzili w dniu 28 lutego 2007 roku testamenty, w których ustanowili powódkę spadkobierczynią (przez podstawienie) na wypadek gdyby drugi z pozwanych małżonków P. nie chciał lub nie mógł dziedziczyć. W niniejszej sprawie nie ulega zatem wątpliwości, że pomiędzy powódką a L. P. (1) i B. P. (1), w dniu 1 grudnia 2006 roku, zawarta została umowa o spadek po osobie żyjącej. Jednakże zauważyć należy, iż wobec treści art. 1047 k.c. umowa ta jest nieważna. Zgodnie bowiem z tym przepisem, umowa zawierająca zobowiązanie spadkodawcy do przeniesienia własności składnika majątku spadkowego w testamencie jest nieważna. W art. 1047 k.c. sformułowany został zakaz zawierania umów o spadek po osobie żyjącej. Wyjątek od tej zasady wprowadzić może jedynie ustawa. Z powołanego przepisu wyprowadza się wniosek, że tytułem dziedziczenia w polskim prawie spadkowym nie może być umowa. Zakazem tym objęte są umowy zawierane na wypadek śmierci, a obejmujące majątek osoby żyjącej lub ułamkową część takiego majątku, który strony traktują jako przyszły spadek, bez względu na to, czy są to czynności odpłatne, czy dokonane pod tytułem darmym. W orzecznictwie i piśmiennictwie przyjmuje się, iż ustanowiony w art. 1047 zakaz zawierania umów o spadek po osobie żyjącej ma charakter ogólny i obejmuje w szczególności: umowę dziedziczenia, tj. umowę zawierającą rozrządzenia na wypadek śmierci bądź jednej tylko strony (spadkodawcy), bądź obu stron (obu stronom przypada wówczas rola spadkodawcy), umowę pomiędzy potencjalnymi spadkobiercami określonej osoby dotyczącą spodziewanego spadku, a także umowę pomiędzy potencjalnym spadkobiercą określonej osoby a osobą trzecią, dotyczącą spodziewanego spadku. Por. A. O., Umowy prawa powszechnego, s. 421; L. S., w: Komentarz 1989, t. II, s. 900; J. K., w: (...), s. 578-579; E. R.-P., Umowa dziedziczenia, s. 166-167; A. D., w: (...), t. 10, 2009, s. 917; J. K., w: G., M., Komentarz KC 2014, s. 1914, Nb 3; W. B., w: O., Komentarz KC 2013, III, s. (...), pkt III; M. P., w: (...), t. 10, 2013, s. (...), Nb 3. Wobec powyższego, w świetle art. 1047 k.c., brak jest podstaw do uwzględnienia twierdzeń strony powodowej o zasadności jej roszczenia na podstawie art. 493 kc. Pomimo, iż powódka w niniejszej sprawie wskazywała, iż nie zawarła umowy o spadek z pozwanymi, dochodzi jedynie odszkodowania z tytułu szkody jaką poniosła w związku ze zbyciem tego lokalu przez pozwaną, to jednak stronie powodowej umknął fakt, iż odszkodowanie z tytułu niewykonania zobowiązania ma podstawę prawną w zawartej uprzednio umowie pomiędzy

stronami. Jej treścią w niniejszej sprawie była obietnica przekazania po śmierci małżonków P. lokalu mieszkalnego w zamian za pokrycie przez powódkę wymaganego do przekształcenia lokatorskiego spółdzielczego prawa na prawo własnościowe, wkładu mieszkaniowego. Zgodnie bowiem z brzmieniem art. 493 §1 kc, jeżeli jedno ze świadczeń wzajemnych stało się niemożliwe wskutek okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność strona zobowiązana, druga strona może, według swego wyboru, albo żądać naprawienia szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania, albo od umowy odstąpić. Zatem w niniejszej sprawie brak jest podstaw by podzielić stanowisko strony powodowej by powódka poniosła szkodę wskutek niewykonania zobowiązania przez pozwanych B. i L. P. (1). Skoro umowa zawierająca zobowiązanie spadkodawcy do przeniesienia własności składnika majątku spadkowego w testamencie jest nieważna, więc ani testament sporządzony przez pozwanych małżonków P. na rzecz powódki ani ustna umowa zawarta w dniu 1 grudnia 2006 roku, nie mogły stanowić źródeł ich zobowiązania, a więc zastosowania powyższego art. 493 k.c. jest w niniejszej sprawie niedopuszczalne. Mając na względzie powyższe rozważania, powództwo o zasądzenie na rzecz powódki kwoty 39.200 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, należało oddalić w całości, o czym orzeczono w punkcie 1 wyroku.

Ze względu na to, iż żądanie sformułowane na pierwszym miejscu nie zostało uwzględnione, przedmiotem rozpoznania i rozstrzygnięcia stało się roszczenie ewentualne o zasądzenie od pozwanego kwoty 13.697,19 złotych, z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Na wstępie należy wskazać, iż zdaniem Sądu, pozwani małżonkowie P. sporządzając (w celu urealnienia obietnicy przekazana powódce po śmierci mieszkania), na rzecz powódki testament, który w każdej chwili mogli zmienić lub odwołać, od samego początku winni byli liczyć się z obowiązkiem zwrotu kosztów pomocy finansowej otrzymanej od powódki. Przyjmując bowiem od niej świadczenia „w zamian za mieszkanie” powinni liczyć się z tym, iż zmiana rozrządzenia testamentowego pociągnie za sobą obowiązek zwrotu świadczeń. Natomiast powódka mimo, iż mogła nie wiedzieć, że zawarta umowa nie jest ważna, to z pewnością zdawała sobie sprawę z możliwości zmiany testamentu lub jego odwołania, bowiem ze względu na sam charakter czynności testowania oczywistym było, iż testament pozwani w każdej chwili mogą zmienić. Jak ustalono, pozwani małżonkowie P. zdając sobie sprawę, iż nie mogą liczyć na opiekę ze strony powódki, zaproponowali świadczenie opieki w zamian za mieszkanie innej osobie, H. K., o czym powódka początkowo nie wiedziała. Następnie w dniu 29 czerwca 2010 roku, B. i L. P. (1) sporządzili testamenty, w których oświadczyli, że odwołują wszystkie swoje dotychczas sporządzone testamenty. Jednocześnie B. P. (1) oświadczył, że do całego spadku powołuje swoją żonę L. P. (1), natomiast L. P. (2) oświadczyła, że do całego spadku powołuje swojego męża, a w przypadku gdyby wyżej wymienieni nie chcieli bądź nie mogli dziedziczyć – wówczas do całego spadku powołują H. K.. Co prawda pozwani podnosili, że powódka nie opiekowała się nimi należycie, ale okoliczność ta zdaniem Sądu nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Przedmiotem postępowania było natomiast ustalenie czy powódka rzeczywiście pokryła koszty przekształcenia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego pozwanych, na własnościowe. Na podstawie zeznań powódki, znajdujących potwierdzenie w zeznaniach przesłuchanych w sprawie świadków, oraz w złożonej dokumentacji, należało przyjąć, iż powódka w dniu 15 stycznia 2007 roku W. K. (2) wpłaciła na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej „Osiedle (...)” w Ł. kwotę 9116,25 złotych tytułem przekształcenia prawa lokatorskiego w spółdzielcze własnościowe prawo. Zatem w ocenie Sądu powództwo było słuszne co do zasady. Jak już wskazano wyżej, treścią czynności prawnej zawartej między powódką a B. i L. P. (1) była obietnica powołania do spadku (dziedziczenie mieszkania) w zamian za świadczenie pieniężne przekazane przez powódkę. Tym samym nieważność zawartej pomiędzy powódką a B. i L. umowy spowodowała konieczność zwrotu na rzecz powódki otrzymanej przez pozwanych kwoty pieniężnej. Szczególnym rodzajem bezpodstawnego wzbogacenia jest świadczenie nienależne, art. 410 § 1 k.c. nakazuje wprost stosować w przypadku świadczenia nienależnego przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia. Zgodnie z art. 410 § 2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Ewentualne roszczenia powódki należało więc ocenić na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. Stosownie do treści art. 405 kc, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. W świetle powyższego przepisu, zobowiązanie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia powstaje przy istnieniu trzech przesłanek, które muszą być spełnione łącznie. Po pierwsze musi nastąpić przesunięcie

majątkowe, czyli przejście korzyści majątkowej z majątku jednej osoby do majątku innego podmiotu. Po jednej stronie następuję w ten sposób wzbogacenie, po drugiej zubożenie, przy czym wzbogacenie może polegać na uzyskaniu prawa majątkowego, np. prawa własności jakiejś rzeczy, albo na korzystaniu z jakiejś usługi, albo wreszcie na zaoszczędzeniu wydatku. Bezpodstawne wzbogacenie stanowi samoistne źródło zobowiązania. Powstaje ono niezależnie od tego, "w jaki sposób lub za czyją sprawą ktoś uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby" (tak wyrok SN z 2 sierpnia 2007 r., V CSK 152/07, Rzeczpospolita 2007, nr 183, s. C3). Po drugie, między wzbogaceniem i zubożeniem musi istnieć związek, przez który należy rozumieć zależność tego rodzaju, że są to niejako dwie strony tego samego zjawiska. Nie jest to więc związek przyczynowy, w którym chodziłoby o następstwo oznaczające przyczynę i skutek. Wreszcie wzbogacenie się musi nastąpić bez podstawy prawnej, czyli w brak dostatecznej *causae*, jako najszerzej rozumianej podstawy prawnej lub społecznej wzbogacenia. Bezpodstawność prawna oznacza sytuację, w której wzbogacenie nie stanowi prawidłowego następstwa elementu uregulowanego w ramach istniejącego "pierwotnie" stosunku prawnego. Bezpodstawność w rozumieniu braku podstawy o społecznym charakterze związana jest natomiast z brakiem sytuacji lub stosunku społecznego, zwłaszcza rodzinnego (np. sytuacja osoby faktycznie wychowywanej, ale nie adoptowanej), który stanowi dostateczną podstawę, uzasadnienie danego wzbogacenia. W pierwszej kolejności wskazać trzeba, że nie budzi wątpliwości, iż powódka spełniła na rzecz pozwanych opisane w pozwie świadczenie. Jak już wskazano wyżej, okoliczności faktyczne niniejszej sprawy wprost wskazują, że umowa zawierająca zobowiązanie spadkodawcy do przeniesienia własności składnika majątku spadkowego w testamencie jest nieważna, art. 1047 k.c. przewiduje bowiem w tym wypadku sankcję bezwzględnej nieważności czynności prawnej. Zatem czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (*condictio sine causa*). Czynnością tą była ustna umowa między powódką i małżonkami P.. Tym samym wykonane przez powódkę świadczenie, sprowadzające się do pokrycia przez nią kosztów przekształcenia lokalu, stanowi świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. Podkreślić należy, iż świadczenie jest nienależne, jeżeli zostało spełnione w wykonaniu nieważnej czynności prawnej, która nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Rozważana kondycja odnosi się wyłącznie do sankcji bezwzględnej nieważności czynności prawnej. Natomiast zobowiązanym do zwrotu nienależnego świadczenia może być tylko jego bezpośredni odbiorca, zaś uprawnionym tylko spełniający to świadczenie. Wniosek taki uzasadniony jest wyraźnym postanowieniem art. 410 § 2 KC, a w szczególności użytym przez ustawodawcę na oznaczenie zubożonego określeniem, "jeżeli ten, kto je (nienależne świadczenie) spełnił" i wzbogaconego "względem osoby, której świadczył". Oznacza to, iż zubożony może żądać zwrotu nienależnego świadczenia, a wzbogacony będzie z tego tytułu zobowiązany tylko wtedy, kiedy przysporzenie przybrało postać świadczenia. Kiedy zubożenie lub wzbogacenie nie będzie miało swego źródła w świadczeniu, zajdzie zatem przypadek bezpodstawnego wzbogacenia powstałego z innych przyczyn. Konstrukcję prawną nienależnego świadczenia akcentuje bowiem nie element bezpodstawności wzbogacenia, lecz wskazaną w treści 410 § 2 k.c. wadliwość lub brak podstawy prawnej świadczenia. Do powstania zobowiązania dochodzi w ten sposób, że wzbogacony uzyskuje bez podstawy prawnej korzyść majątkową w wyniku spełnienia świadczenia przez zubożonego. Brak podstawy prawnej oznacza tu brak *causa* świadczenia (zob. W. Czachórski, Czynności prawne przyczynowe i oderwane w polskim prawie cywilnym, Warszawa 1952; Wolter, Prawo cywilne 1986, s. 289 i nast.) lub jej wadliwość. Dyspozycja art. 410 KC daje podstawę do zwrotu świadczenia spełnionego bez zobowiązania, a więc kiedy dłużnik świadczył, nie mając w tym zakresie żadnego obowiązku, bez żadnej ważnej przyczyny do takiego zachowania. Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że wzbogacenie, na które powołuje się powódka, powstało po stronie pozwanej w wyniku spełnienia przez powódkę świadczenia, które było świadczeniem nienależnym, to tym samym wystąpił brak podstawy prawnej wzbogacenia. Wobec powyższego powódka była uprawniona do żądania zwrotu na jej rzecz wpłaconego w imieniu pozwanych świadczenia. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż do powstania nienależnego świadczenia doszło na skutek działania powódki, która zmierzającego do zwolnienia się z długu i zgodnie z treścią zawartej z pozwanymi umowy, wykonała nieważną czynność prawną. W niniejszej sprawie nie było jednak możliwe zastosowanie jako podstawy prawnej zwrotu art. 405 kc zamiast lub obok przepisów o nienależnym świadczeniu. Przepisy ogólne o bezpodstawnym wzbogaceniu mogą mieć zastosowanie jedynie gdy przesunięcie majątkowe nie jest efektem świadczenia między stronami lub rozszczenie kierowane jest do innego podmiotu niż strona stosunku prawnego. W konsekwencji nie jest możliwe oparcie żądania na treści art. 405 KC w sytuacji, gdy nie uda się jego oparcie na przepisach o nienależnym świadczeniu przy tak samo określonym przedmiocie i podmiocie. Gdy do wzbogacenia doszło w wyniku świadczenia, przypadek taki musi być analizowany pod kątem nienależnego świadczenia, natomiast nie może tu wystarczyć powołanie się

na ogólną hipotezę z art. 405 KC. Podział na przypadki nienależnego świadczenia i bezpodstawnego wzbogacenia w inny sposób, ma charakter ścisły i z jednego zdarzenia między tymi samymi podmiotami może powstać albo roszczenie ogólne z 405 KC albo kondykcja z 410 KC. Ogólne przesłanki bezpodstawnego wzbogacenia należy bowiem rozumieć specyficznie w przypadku nienależnego świadczenia. Sam fakt spełnienia nienależnego świadczenia uzasadnia roszczenie kondykcyjne, które powstaje już z tą chwilą. W tym wypadku nie zachodzi potrzeba badania, czy i w jakim zakresie świadczenie wzbogaciło osobę, na rzecz której świadczenie zostało spełnione (*accipiensa*), jak również czy majątek spełniającego świadczenie (*solvensa*) uległ zmniejszeniu. Uzyskanie nienależnego świadczenia wypełnia bowiem przesłankę powstania wzbogacenia, a spełnienie tego świadczenia przesłankę zubożenia. Z chwilą spełnienia świadczenia nienależnego powstaje roszczenie kondykcyjne, którego treścią jest obowiązek dokonania czynności faktycznej lub prawnej, stanowiącej świadczenie przeciwne do spełnionego (tak też Sąd Apelacyjny w Gdańsku I Wydział Cywilny w wyroku z dnia 27 września 2013 r. I ACa 414/13). W tym stanie rzeczy należało uznać, że powództwo W. R. zasługiwało na uwzględnienie, albowiem świadczenie spełnione przez powódkę na rzecz B. i L. P. (3) było nienależne, zostało bowiem spełnione bez podstawy prawnej albowiem czynność prawna była nieważna od początku i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. W konsekwencji bezwzględnej nieważności przedmiotowej umowy powódka mogła żądać zwrotu swego świadczenia. Ciążący na osobie, która uzyskała nienależne świadczenie lub niesłuszne wzbogacenie obowiązek jego zwrotu sięga w zasadzie do granicy istniejącego wzbogacenia. Przedmiotem roszczenia o zwrot z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia – w myśl k.c. – jest bowiem zwrot korzyści w naturze, a gdyby to było nie możliwe – zwrot jej równowartości (art. 405 *in fine* k.c.). Jeżeli przedmiotem wzbogacenia jest od samego początku suma pieniężna, powinna ona być zwrócona w zasadzie według wartości nominalnej. Jednak granice roszczenia o zwrot wartości bezpodstawnego wzbogacenia wyznaczone są przez niższą spośród dwóch wartości: rozmiaru zubożenia osoby dochodzącej wyrównania uszczerbku majątkowego i rozmiaru wzbogacenia tego, kto na uszczerbku majątkowym zubożonego skorzystał (tak też Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny w wyroku z dnia 27 lutego 2014 r. I ACa 1012/13). W zasadzie więc osoba, która spełniła świadczenie w postaci pieniężnej, nie może domagać się zwrotu pieniędzy w naturze; może ona żądać jedynie zwrotu ich wartości. Wobec powyższego, na rzecz powódki należało zasądzić jedynie 9421,25 złotych, czyli sumę odpowiadającą kwocie wpłaty przez powódkę w dniu 15 stycznia 2007 roku na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej „Osiedle (...)” w Ł. kwoty 9116,25 złotych, a także poniesienia przez nią kosztów wyceny wartości nieruchomości w wysokości 305 złotych. Natomiast oddaleniu podlegało roszczenie zasądzenia opłaty notarialne za sporządzenie testamentu w łącznej kwocie 136,64 złote. Jak już wskazano wyżej, powódka nie wykazała aby kwota ta została przez nią poniesiona. Oddaleniu podlegało również roszczenie w zakresie kwoty 3945,71 zł stanowiącej skapitalizowane odsetki od żądanej kwoty od dnia 15 stycznia 2007 roku do 2 sierpnia 2010 roku. Powódka nie wykazała bowiem aby wezwanie do zapłaty z dnia 9 lipca 2010 roku (k. 14-16) zostało pozwanym doręczone. Zatem roszczenie w tym zakresie należało oddalić jako bezpodstawne, o czym orzeczono w punkcie 2 wyroku. Natomiast, z uwagi na akcesoryjność materialną roszczenia o odsetki względem roszczenia głównego przesądzało, że usprawiedliwione co do zasady było także żądanie odsetek. Zgodnie z art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zobowiązanie do zwrotu nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy (por. wyrok SN z 17 grudnia 1976 r., III CRN 289/76, LEX nr 7893 oraz uchwała SN z 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNCP 1991, nr 7, poz. 93). W konsekwencji termin spełnienia takiego świadczenia musi być wyznaczony zgodnie z art. 455 k.c., a więc niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez zubożonego. Ze zwłoką, a więc kwalifikowaną postacią opóźnienia mamy do czynienia, gdy dłużnik nie spełnia świadczenia w terminie, a opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność (art. 476 k.c.). Pozwani przed wytoczeniem powództwa nie otrzymali wezwania do zapłaty. Dlatego też o odsetki ustawowe od zasadzonej kwoty zasądzone dopiero od dnia 2 września 2010 roku do dnia zapłaty czyli od dnia następnego po doręczeniu odpisu pozwu (k. 30). Powódka bowiem wcześniej o zapłatę powyższej kwoty do pozwanych się nie zwracała. Natomiast w pozostałym zakresie powództwo w zakresie odsetek podlegało oddaleniu jako bezzasadne, o czym również orzeczono w punkcie 2 wyroku.

Podstawę orzeczenia o kosztach stanowił [art. 100 kpc](#). W niniejszej sprawie obie strony wygrywają i przegrywają jednocześnie. Z żądanej kwoty głównej 39.200 zł oraz kwoty roszczenia ewentualnego 13.697,19 złotych, zasądzona

została kwota 9421,25 zł stanowiąca około 18% wartości przedmiotu sporu. Zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu, strony powinny ponieść jego koszty w takim stopniu, w jakim przegrały sprawę, a zatem powódka w 82%, a pozwany w 18%. Koszty procesu po stronie powódki wynosiły 1960 złotych tytułem opłaty od pozwu, 2400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego i 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. W związku z powyższym na rzecz W. R. należało zasądzić od W. K. (1) kwotę 788 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

O wynagrodzeniu pełnomocnika powódki Sąd orzekł w oparciu o § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349).

W niniejszej sprawie pozwana L. P. (1) korzystała z nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Wobec powyższego, w punkcie 4 wyroku Sąd przyznał i nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa Kasy Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, adwokatowi T. L. kwotę 2952 zł (wraz z podatkiem od towarów i usług) tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną pozwanej L. P. (1) z urzędu. Sąd orzekł o wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu, uwzględniając okoliczność, iż koszty te nie zostały w toku postępowania zapłacone w całości ani w części. Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu stanowił § 6 pkt 5 w związku z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 461).

Na marginesie należy wskazać, że brak było podstaw do zastrzeżenia pozwanemu prawa do powołania się w toku egzekucji na ograniczenie odpowiedzialności (art. 319 kpc), gdyż pozwany nabył spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi spadkowe.